

Kapitel 7

Optikerutbildningen i högskolan

Sammanställt av Sten Lutteman, leg optiker

Först publicerat på hemsidan 2008

HISTORIA

Efter många års arbete på många och olika nivåer i samhället beslutades att överföra optikerutbildningen till Högskolan med start hösten 1994. Uppdraget att organisera utbildningen gavs till Karolinska Institutet och beskrivning av denna, fortfarande pågående och under utveckling varande, period är nu aktuell för redovisning.

Under år 2003 startade även utbildning vid Högskolan i Kalmar.

HÖGSKOLAN UNDER UTREDNING

Utredningen om utbildningen förläggning till högskolan kan man säga startade ungefär 1972 och drevs av dåvarande yrkesförbundet SOR. Arbetet pågick under flera år med diverse uppvaktningar av myndigheter och politiker. Småningom, 1978, tillkallade UHÄ en arbetsgrupp bestående av optiker från SOR, ögonläkare och representanter från optikerutbildningen. Detta arbete resulterade på våren 1979 i rapporten ”Optikerutbildning i Högskolan” (UHÄ rapport 1979:12)

[Se bilaga 1.](#)

Senare, nästan 10 år efter starten, engagerar sig det nya optikerförbundet i en utökad utbildning av optiker i landet och väljer att stödja startandet av utbildning på en ny studieort, Kalmar.

BESLUT OM HÖGSKOLANS INFÖRANDE

Beslut om överförande av optikerutbildningen till högskolan togs av regering och riksdag under 1992.

HÖGSKOLAN BLIR EN REALITET

Högskoleutbildningen var beslutad att starta hösten 1994 med Karolinska Institutet, KI, som huvudansvarig kursanordnare och med Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, som medansvarig kursanordnare.

Utbildningsplaner utarbetades av en grupp bestående av ögonläkare, Bo Philipson och Per G Söderberg och optikerrepresentanter, Kurt Östlund och Per Söderberg samt representant från den gamla utbildningen, Bengt Qvist samt administrativ personal.

Resultatet blev en 120 poängsutbildning.

[Se bilaga 2](#)

Närmast ansvarig för utbildningen, som då låg under Institutionen för Klinisk Vetenskap, Institutionen för Öron, Näsa och Hals, vid Avdelningen för Optometri var Professor Bo Philipson och med Docent Per G Söderberg som studierektor.

De lärare som anställdes, för starten, var Bengt Qvist, Sten Lutteman, Inga-Lill Thunholm Henriksson, Ulla Bremö och Erwin Petersen.

När utbildningen startade hösten 1994, enligt [bilaga 3](#), var lokalerna i S:t Eriks Ögonsjukhus inte färdiga varför utbildningen större delen av första läsåret var lokaliserad till de befintliga lokalerna på S:t Eriks Gymnasium. Observera att den sista klassen från gymnasieutbildningen blev klar våren 1995.

S:t Eriks Ögonsjukhus

Under våren 1995 flyttade delar av den nya utbildningen in i nyinredda lokaler i S:t Eriks Ögonsjukhus för att fr.o.m. hösten 1995 var helt förlagd dit.

Invigning av de nya lokalerna av Professor Hans Wigzell

Ögonsjukhusets grundare och chef Professor Björn Tengroth talade också bl.a om optometrins ljusa framtid

Den första antagningen bestod av 44 st studenter

Den utbildning som nu startade innebar att studenterna fick grundläggande teoretisk optik på KTH och anatomi och andra adekvata allmänmedicinska ämnen vid KI samt den optometriska delen av KI avdelning för Optometri.

Organisatoriskt var utbildningen således placerad under Institutionen för Ögon, öron och hud som Avdelningen för Optometri, en av flera, ex. oftalmologi, på samma organisatoriska nivå placerade avdelningar. Utbildningen organiserades av Programkommittén. I den ingick förutom ordföranden, då Professor Bo Philipson, även studierektor, lärarrepresentanter och studentrepresentanter. Programkommittén hade dessutom några underkommittéer, som t.ex. Studiesociala kommittén, Pedagogik/utbildningskommittén och Internationella kommittén. I dessa undergrupper fanns representanter både från utbildningen och från högskolan.

UTBILDNING I FÖRÄNDRING

Förenklat kan sägas att utbildningen allt sedan dess start varit i ständig förändring och då avses dels organisation och dels läroplaner och detaljer i kursinnehåll i samtliga kurser.

I samband med byte av prefekt för storinstitutionen förändrades organisationen så att optikerutbildningen kom att vara underställd oftalmologi. Detta förhållande innebar inte alltför stora nackdelar för utbildningen, då utbildningen redan hade tagit sin form, men var ändå svår att motivera. Den nuvarande organisationen innebär att utbildningen tillhör Institutionen för Klinisk Neurovetenskap. Under denna har bildats en sektion för Ögon och Syn och inom denna finns enheter för Oftalmologi, Optometri, Ortoptik och ögonsköterskeutbildning på samma nivå.

Under åren har lärarstaben förändrats, några har slutat och andra har tillkommit.

Ny läroplan

Den första nya läroplanen kom 1995.

[Se bilaga 4](#)

Rune Brautaset utför mätning i forskningssyfte på Bengt Qvist

Läroplansändringar

Flera förändringar har gjorts under åren, 1998, 2002 och 2005, en del smärre och en del något mer omfattande. [Se bilaga 5](#), [bilaga 6](#) och [bilaga 7](#).

Studenter under praktiska övningar. T.v Tony Pansell i början av karriären

Utvärderingar

För att bidra till svensk högre utbildnings jämförbarhet, attraktivitet och gångbarhet internationellt föreslogs i juni 2005 förändringar i utbildnings- och examensstrukturen för svensk högre utbildning. Detta gjordes framför allt mot bakgrund av Sveriges deltagande i den så kallade Bolognaprocessen som i dag omfattar 45 europeiska länder, [se bilaga 8](#).

Processen syftar till att främja rörlighet, anställningsbarhet och Europas konkurrenskraft som utbildningskontinent. För att nå målen strävar de deltagande länderna efter att skapa jämförbara strukturer för högre utbildning. Särskilt viktig är uppdelningen av högre utbildning i tre nivåer. Det föreslogs att högre utbildning ska ges på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå och att examina inom den högre utbildningen ska avläggas på någon av dessa nivåer, samt en enhetlig sjugradig betygsskala skall användas. [Se bilaga 9.](#) För Karolinska Institutet innebar det en ny antagnings- och examensordning som trädde i kraft 1 juli 2007

Förändringen för optikerprogrammet innebar att nya utbildningsplaner infördes med början höstterminen 2007. Utbildningen kommer nu att leva upp till det Europeiska diplommet i Optometri, som har tagits fram av ECOO (European Council of Optics and Optometry). [Se bilaga 10](#)

Optikerprogrammet kommer, som det är nu när detta skrives, att läggas upp som en treårig utbildning på grundnivå, samt en ettårig magisterkurs. Magisterkursen startade höstterminen 2008 med 17 deltagare.

Grundutbildningen skiljer sig endast marginellt från de tidigare utbildningsplanerna vad gäller innehåll, så för att nå upp till det Europeiska diplomets nivå, med bl.a. användandet av diagnostiska farmaka, ortoptik och pediatrik optometri, kommer de momenten att ligga i magisterkursens utbildningsplan.

Programmets struktur kommer att innefatta utökad parallellläsning av en rad kurser inom huvudämnet Optometri, detta för att öka integration, underlätta lärande och minska onödig repetition. Ingen specifik pedagogisk metod kommer att användas, men mycket tyngd kommer att ligga på studentaktiverande metoder

Ett nytt poängsystem för högskoleutbildning införs som är förenligt med ECTS (European Credit Transfer System). Ett läsår ska därmed motsvara 60 högskolepoäng, optikerutbildningen kommer därför att motsvara, på grundutbildningen 180 poäng mot tidigare 120 poäng.

Antal studerande i Stockholm 1994 – 2006

Antagningen de första åren var 48 st per år och fr.o.m. 2000 50 st per år. Sedan 2005 har den årliga antagningen varit 55 studenter.

Detta innebär att det hittills, vintern 2007, utexaminerats c:a 500 optiker från KI.

Antal lärare KI (optometri) Fortfarande verksamma i kursiv stil (2006)

Bengt Qvist

Sten Lutteman

Rune Brautaset

Inga-Lill Thunholm Henriksson

Ulla Bremö

Anna Lindskoog Pettersson

Erwin Petersen

Jörgen Ringman

Matilda Bremme

Ulrika Andersson

Rune Brautaset

Xoiti Gonzales

Lanre Oriowo

Alba Lucia Törnkvist

Ulrika Sverkersten

Maria Nilsson

Fredrik Källmark

Tony Pansell

Antal lärare KTH

Klaus Biederman

Göran Manneberg

Peter Unsbo

Antal studerande i Kalmar 2002 – 2010

Första klassen på optikerprogrammet i Kalmar 2002 var 31 till antalet. Sedan har antagningen ökat till 36 platser. Vårterminen 2010 gick det ut hela 42 studenter och det totala antalet optiker som utexaminerats vid Linnéuniversitetet (LNU) tidigare Högskolan i Kalmar (HiK), passerade i och med detta 200. (Rev. 2010-10-20)

Antal lärare i optometri. Fortfarande verksamma i kursiv stil (2010)

Bengt Nordberg

John Godoy

Catarina Ericsson

Lars Hjulström

Magnus Jönsson

Lennart Nilsson

Caroline Alvhamre

Peter Lewis

Jörgen Gustafsson

Johanna Enbuske

Baskar Theagarayan

Oskar Johansson

Jenny Lundström (Rev. 2010-10-20)

Antal lärare (HiK/LNU) i andra ämnen i större omfattning

Peter Gierow

Staffan Carius

Kjell Johannsson (Rev. 2010-10-20)

Författaren är nu, i och med revideringen 2010-10-20 glad över att kunna presentera det material från utbildningen i Kalmar (LNU) som kommit Gillet tillhanda.

Litteraturexempel

Se läroplaner

AVSLUTNINGSDORD

Beskrivningen av högskoleutbildningen i Sverige har gjorts efter en ganska omfattande genomläsning och kontroll av adekvata dokument från olika källor. Det har av lokala skäl varit så att material från den del av utbildningen som skett i Stockholm varit lättast att tillgå och kontrollera.

Syftet med beskrivningen och dess bilagor är att det för den intresserade och för framtiden skall finnas en samlad källa med fakta om denna, i skrivande stund pågående, period av optikerutbildningen i landet. Förhoppningen är nu att läsaren skall finna beskrivningen intressant och värdefull för vårt yrke.

Beskrivningen har möjliggjorts genom inhämtade uppgifter från arkiv och ett antal kollegor.

UPPDATERING AV INFORMATION OM UTBILDNINGEN TILL DEN SITUATION SOM RÅDER ÅR 2017

Karolinska Institutet

Optikeryrket är under konstant utveckling, under de senaste tjugo åren har det gått från att vara, i högre grad, ett hantverksyrke till att bli ett kliniskt yrke inom hälso- och sjukvården med egen legitimation. Legitimations infördes 1964 så den delen är gammal men behörigheten för optiker har förändrats genom åren och fler och fler människor vänder sig till optikern för ögonhälsovård. På samma sätt som man går till läkaren för hälsokontroll väljer många att regelbundet besöka sin optiker för att kontrollera att ögonen mår bra. Det gör att optikern behöver en bred medicinsk kunskap.

Karolinska Institutets Optikerprogram (Grundutbildning + Magister) är ackrediterad av European Council of Optometry and Optics (ECOO) sedan 2016. Vi är ett, av totalt tre, optikerprogram i Europa som har uppnått denna höga kompetensnivå. Det innebär bland annat att en magister med examina från KI får ECOO:s Europeiska Diplom i optometri vilket ger förbättrade möjligheter för arbete utomlands.

För mer och uppdaterad information [se Optikerprogrammets hemsida](#) och även [Optikerprogrammet](#)

Följande lärare är idag aktiva (Kursiv, fet text anger disputerade lärare)

<i>Rune Brautaset</i>	BSc, MPhil, PhD, Docent, Leg. optiker
<i>Maria Nilsson,</i>	BSc (Optom), Msc, PhD, Lektor
<i>Anna Lindskoog Pettersson</i>	BSc (Optom), PhD, Leg.optiker, Adjunkt
<i>Marika Wahlberg Ramsey</i>	BSc, MSc, PhD, Adjunkt, Leg.optiker
<i>Susanne Glimne</i>	BSc, PhD, Leg.optiker, Adjunkt
Annika Botes	Bsc, Universitetsadjunkt
Elin Bergling	BSc (Optom), MSc, Leg.optiker, Klin. Adjunkt
Ulrika Birkeldh	BSc (Optom), MSc, Leg.optiker, Doktorand
<i>Alberto Dominguez-Vicent</i>	BSc, MSc, PhD, Optiker, Adjunkt
<i>Abinaya Venkataraman</i>	BSc, MPhil, PhD, Optiker, Adjunkt
Kerstin Lutteman	BSc (Optom), Leg.optiker, Klinisk adjunkt
Lovisa Pettersson	BSc (Optom), Msc, Leg.optiker, Doktorand
Rebecka Rosén	BSc (Optom), Leg.optiker, Doktorand

Lärare på KTH

<i>Peter Unsbo</i>	PhD, Prefekt för optikerutbildningen vid KTH
<i>Linda Lundström</i>	PhD
<i>Anna Burvall</i>	PhD

Linnéuniversitetet i Kalmar

Vårt treåriga optikerprogram har en bred medicinsk och teknisk inriktning; fokus ligger på optometriska undersökningsmetoder och sjukdomslära. Du får lära dig om optik - för att förstå hur glasögon och kontaktlinser avbildar omvärlden, hur ögat är uppbyggt samt om normala och sjukliga förändringar som påverkar dess funktion. Under utbildningen ingår flera praktiska moment, som att genomföra synundersökningar och tillpassa glasögon och kontaktlinser. I utbildningen ingår även fem veckors praktik hos en optiker och en vecka på en ögonklinik. Utbildningen avslutas med ett examensarbete på tio veckor med möjlighet att utföra datainsamling utomlands.

Yrkesexamen som Optiker samt en filosofie kandidatexamen med huvudområdet Optometri.

För mer och uppdaterad information [se Optikerprogrammets hemsida](#)

Följande lärare är idag aktiva (Kursiv, fet text anger disputerade lärare)

<i>Peter Gierow</i>	Professor, Prefekt vid MEO (Medicin och Optometri)
<i>Peter Lewis</i>	BSc Optom, PhD, Lektor, Programansvarig
<i>Baskar Theagarayan</i>	BSc Optom, PhD, Lektor
<i>Johanna Boström</i>	BSc Optom, Doktorand
<i>Jenny Roth</i>	BSc Optom, Adjunkt
<i>Karin Lennartsson</i>	BSc Optom, Adjunkt
<i>Oskar Johansson</i>	BSc Optom, Adjunkt
<i>Karthikeyan Baskaran</i>	BSc Optom, PhD, Lektor
<i>António Macedo</i>	BSc Optom, PhD, Lektor

APPENDIX

Information har inhämtats från följande källor:

Kungliga Biblioteket

Karolinska Institutet

Linnéuniversitetet -Optikerutbildningen

Eget material - Sten Lutteman och Inga-Lill Thunholm Henriksson

Bilagor

1. Optikerutbildning i Högskolan UHÄ 1979:12
2. Utbildningsplan
3. Fastställd läroplan
4. Läroplan 1995
5. Läroplan 1998
6. Läroplan 2002
7. Läroplan 2005
8. Självvärdering
9. Högskoleverkets granskning
10. Utvärdering 2